

Saksfremlegg

Arkivreferanse: 2022/2833-5

Saksbehandler: Emil Melting

Sakens gang

Saksnummer	Møtedato	Utvalg
------------	----------	--------

Hitra formannskap

Kommunedirektørens forslag til Handlings- og økonomiplan 2023-2026

Kommunedirektørens innstilling

Hitra formannskap vedtar å legge ut forslag til Handlings- og økonomiplan 2023-2026, herunder betalingssatser og gebyrregulativ for 2023 for Hitra kommune til offentlig ettersyn i perioden 16.11.-30.11.2022. Frist for høringsinnspill er innen den 30.11.2022.

Hitra kommunestyre godkjenner drifts- og investeringsbudsjettet slik det fremgår i Framsikt.

- Bevilgningsoversikt drift og investering og økonomisk oversikt drift.
- Årlig utvikling i gjeld i planperioden.

Kommunalområdenes og Storkjøkkenets rammer fastsettes i henhold til bevilgningsoversikt drift og rammetildelingen er netto driftsrammer.

1. Betalingssatser og gebyrer

Gebyrer økes i takt med Stortingets fastsatte satser eller med 3,7%. Det vises for øvrig til enkeltsaker for detaljert oversikt over gebyrregulativ der også statlige satser er med. Husleie økes i henhold til konsumprisindeksen.

Retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester er lagt til grunn ved fastsettelse av avgifter/gebyrer for vann, avløp og feiing.

Vanngebyret foreslås endret slik:

- Abonnementsgebyret holdes uendret, kr 2.699,29 eks. mva.
- Forbruksgebyret reduseres med 7,7% fra kr 14,34 til kr 13,24 eks. mva. pr. m3

Avløpsgebyret foreslås endret slik:

- Abonnementsgebyret økes med 2,3% fra kr 2.289,80 til kr 2.342,48 eks. mva.
- Forbruksgebyret økes med 2,3% fra kr 12,06 til kr 12,30 eks. mva. pr. m3.

Feiegebyret reduseres med 10% i 2023. fra kr 438,90 til kr 395,62 eks.mva.

Renovasjonsgebyr ReMidt IKS for 2023 fastsettes til:

- Renovasjon husholdninger: kr 4000,- eks. mva. (endring fra 3770,- i 2022)
- Renovasjon fritidshus: kr 1550,- eks. mva. (endring fra 1330,- i 2022)

- **Slamgebyr:**

- o Oppmøtepris kr 686,- per anlegg, eks. mva. (O) (endring fra 721,14,- i 2022)
- o Tømming og behandling fra slamavskiller kr 416 per m³, eks. mva. (P1) (endring fra 456,02,- i 2022)
- o Tømming og behandling fra tett tank kr 352,- per m³, eks. mva. (P2) (endring fra 387,08,- i 2022)
- o Tømming og behandling fra minirensanlegg kr 352,- per m³, eks. mva. (P2)

Vedlagte gebyrregulativ og forslag til betalingssatser for 2023 innenfor Vann- og avløpssektoren, Plan, landbruk, miljø og brann, kultur, oppvekst og helse og omsorg godkjennes.

2. Skatt

a) I medhold av eiendomsskattelovens §§2 og 3 skal det for skatteåret 2023 skrives ut eiendomsskatt på:

I. Kraftverk, vindkraftverk, kraftnettet og anlegg omfattet av særskattereglene for petroleum, jfr. eiendomsskattelovens §3 bokstav c). Videre skrives det ut eiendomsskatt på næringsdelen (bygning og grunn) i de tidligere skatlagte verk/bruk, jf. andre ledd i overgangsregelen til eiendomsskattelovens §§ 3 og 4.

Eiendomsskattesatsen settes til 7 promille.

II. Det skrives ut skatt på et særskilt skattegrunnlag som følge av at produksjonsutstyr og – installasjoner ikke skal medtas i takstgrunnlaget. De tidligere verk og bruk ble taksert og regnet som næringseiendom fra 2019. Det særskilte skattegrunnlaget er differansen mellom ny takst for objektene fra 2019 og skattegrunnlaget i 2018. Grunnlaget skal i 2023 være redusert med fem syvendedeler (jf. overgangsregel til §§ 3 og 4 første punktum). Skattesatsen på det særskilte skattegrunnlaget skal være 7 promille.

Eiendomsskatten skal betales i to terminer. Ved taksering og utskriving av eiendomsskatt benytter kommunen vedtatte skattevedtekter.

b) Skattøret fastsettes til 11,15 % i henhold til Regjeringens forslag til Statsbudsjett.

c) Skatteanslaget fastsettes til kr 168.353.000,- for 2023.

3. Renter/lån

Kommunestyret godkjenner en låneramme for 2023 på kr 189.670.000, jfr. bevilgningsoversikt investering.

Det beregnes et gjennomsnittlig rentenivå for hele planperioden med 2,8%.

Lån opptas når kommunedirektøren finner det nødvendig i forhold til prosjektenes utvikling og kommunens likviditet, jfr. økonomireglementet.

Startlån tas opp med kr 14.000.000 i 2023. Eventuelle økninger i startlån i løpet av året tas opp som egen sak i kommunestyret.

4. Lønns- og prisvekst

I budsjettet for 2023 er det beregnet en pris- og lønnsvekst på kommunalområdene med 3,7%, som er i tråd med beregnet deflator i statsbudsjettet.

5. Kontrollutvalgets budsjett og rammer for kirkens budsjett for drift og investeringer er innarbeidet i fremlagt handlings- og økonomiplan.

6. Formannskapet og utvalgene gis fullmakt til å omdisponere innenfor utgiftsrammene for det enkelt rammeområde i henhold til vedtatte økonomireglement.

7. Vedtatte handlingsregler legges til grunn for kommunens økonomistyring.

Ingjerd Astad

Emil Melting

Kommunedirektør

Økonomisjef

Dokumentet er elektronisk og inneholder derfor ikke underskrift

Vedlegg:

- 1 Hitra Storkjøkken Årsbudsjett 2023-økonomiplan23-26,styresak10-2022
- 2 Hitra kirkelig Fellesråd, Budsjett-og øk.plan 23-26 med forslag til gebyr og betalingssatser for 2023
- 3 Kontrollutvalget, forslag til Budsjett 2023
- 4 Betalingssatser og gebyrregulativ 2023 - Hitra kommune
- 5 Budsjettnotat - Hitra kommune 2023 - Kommunale gebyrer
- 6 Gebyr2023 - PLM, sammenlignet med Frøya

Sammendrag

Kommunedirektøren legger med dette fram sitt forslag til handlings- og økonomiplan for perioden 2023-2026 der første år er årsbudsjett for 2023.

De økonomiske rammene budsjettet bygger på er framlagt statsbudsjett for 2023.

Kommunen har pr. 01.07.2022 et innbyggertall på 5251. Det er dette innbyggertallet sammen med demografiske forhold som danner grunnlaget for rammeoverføringene fra staten.

Hovedutfordringene i årets budsjettprosess har vært at det er en del usikkerhet på makronivå som gjør det utfordrende å planlegge frem i tid, både på inntekts- og utgiftssiden.

Kommunedirektøren fremlegger uansett neste års budsjett og forslag til revidering av Handlings- og økonomiplan basert på det vi har av kunnskap pr. november 2023. Vi vet blant annet mer når neste års statsbudsjett blir endelig vedtatt i desember.

Dette er første gangs behandling, og formannskapet skal ta stilling til om kommunedirektørens forslag til Handlings- og økonomiplan 2023-26 og budsjett 2023 skal legges ut på høring.

Bakgrunn for saken

Ifølge kommunelovens §§44-47 skal kommuner forvalte økonomien slik at den økonomiske handleevnen blir ivaretatt over tid. Kommunen skal utarbeide samordnete og realistiske planer for egen virksomhet og økonomi og for lokalsamfunnets utvikling. Kommunestyret skal selv vedta økonomiplanen og årsbudsjettet. Økonomiplanen for de neste fire årene og årsbudsjettet for det kommende året skal vedtas før årsskiftet.

For høsten 2022 legges det opp til følgende tidslinje for politisk behandling:

15.11.22	1.gangsbehandling Hitra FSK
16.11-30.11.22	Høringsperiode (behandles i utvalgene og rådene)
13.12.22	2.gangsbehandling Hitra FSK
15.12.22	Sluttbehandling Hitra KST

Saksopplysninger

Denne versjonen av Handlings- og økonomiplan 2023-26 samt årsbudsjett 2023 er utarbeidet gjennom et nytt økonomistyringsverktøy som kommunen har tatt i bruk. Det digitale budsjettverktøyet Framsikt, er det verktøyet vil bli brukt til handlings- og økonomiplaner samt års- og tertialrapportering framover. Framsikt skal bidra til at arbeidsprosessene blir mer effektive, legge til rette for samhandling og involvering og styrke tilgjengelighet til beslutningsgrunnlagene. Dette verktøyet benyttes av over 100 kommuner i Norge p.t. og er spesialtilpasset offentlig sektor. Målet med dette er å gjøre planen mer leservennlig for brukere, samtidig som det vil spare ressurser i form av tid for administrasjon (i allfall på sikt). Tidligere år har Handlings- og økonomiplan og budsjett blitt lagt med som vedlegg i PDF-format. Gjennom det nye verktøyet, vil alle opplysninger være tilgjengelig digitalt, via en form for hjemmeside. Det vil blant annet gjøre det enklere å navigere fra et tema til et annet, også mellom rammeområder og det som er overordnet tall og tekster. Link til Handlings- og økonomiplan finner dere her:

https://pub.framsikt.net/2023/hitra/bm-2023-høk_23-26/

Siden dette er første året vi gjør det slik har det vært en læringsprosess med en (temmelig) bratt læringskurve. Vi har ikke fått tatt ut det fulle potensialet som ligger i verktøyet, og vi ønsker derfor å videreutvikle dette til neste års rullering av handlings- og økonomiplanen og budsjettbehandling. Vi

oppfordrer i den forbindelse alle interessenter til å komme med tips og innspill hvordan denne kan utformes best mulig i fortsettelsen.

Gjeldende plan er basert på overordnede planer, styringsverktøy og strategier. 'Strategi 2030', setter retning for hva vi ser er viktig å forsterke og utvikle for hvordan VÅRT HITRA skal bli i nær framtid. I Strategi for attraktivitet og verdiskaping er målbildet ytterligere konkretisert og forsterket.

Med grunnlag i gjeldende handlings- og økonomiplan 2022-2025, har kommunedirektøren igangsatt en organisasjonsgjennomgang og -utviklingsprosess. Prosessen har tittelen «Vi rigger Fremtidskommunen Hitra», Dette både med bakgrunn i vedtatt nedtrekk i driftsnivå fra og med neste år, men også for å møte fremtidens tjenesteyting på en best mulig måte. Denne prosessen er langsiktig arbeid, og vil være noe man vil jobbe med videre fremover for sikre handlingsrommet inn i framtida. Det er avgjørende at organisasjonen evner omstilling og endring, at vi forankrer en kultur for kontinuerlig forbedring og at vi gjør de riktige prioriteringene. Valgene vi gjør for de nærmeste årene vil legge klare føringer for den handlefriheten vi skaper for framtida, og dermed for ytterligere attraktivitet. **De kommunale tjenestene, investeringstakten og gjeldsbelastningen må tilpasses de framtidige inntektene og befolkningsutviklingen– og sammensetningen.**

Utgangspunktet for arbeidet med budsjett 2023 og handlings- og økonomiplan for 2023-2026, er driftsnivået i gjeldende plan 2022-25.

Kommunedirektøren presenterte i et arbeidsmøte med formannskap og utvalgslederne den 25.oktober konsekvensene av budsjettprosessen så langt og hva det innebærer for driftsområdene. Utfordringsbilde i tjenestene og de økonomiske rammebetingelsene ble gjennomgått.

Endringer på makronivå – Usikker tid for kommunene

I årets forslag til rullering av økonomiplan og neste års budsjett har det vært ekstra krevende. Vi opplever urolige tider med ettervirkninger av pandemi og krig i Ukraina som gjør at vi er i usikre makroøkonomiske tider. I dette kan vi nevne:

- Høy inflasjon (prisstigning) på varer og tjenester
- Økende styringsrente
- Energikrise i Europa (høy pris på strøm og gass)
- Høye drivstoffpriser
- Knapphet på arbeidskraft

Videre er det foreslått endringer i de nasjonale forutsetningene (forslag til Statsbudsjett 2023) som gjør det mer utfordrende å planlegge inntekter/utgifter fremover - også i inneværende økonomiplanperiode.

I dette tenker vi da på blant annet følgende:

- Innføring av grunnrenteskatt på havbruk og landbasert vindkraft
- Justering av inntektssystemet for kommunene
- (Midlertidig?) bortfall av tilskuddsordninger til nye sykehjemsplasser og omsorgsboliger

Frie inntekter 2023 - Anslag

Hitra kommune får en økning i overføringene fra staten på 4,7 prosent fra 2022 til 2023, noe som betyr en nominell økning på kr 16,8 mill. Total anslag frie inntekter er på kr 416,1 mill., hvorav kr 371,7 mill. er rammetilskudd og skatt.

I beregningen av de frie inntektene videre i planperioden 2024-2026 er det lagt inn en forventet innbyggervest på 75 personer jmf. vedtatte målsetninger om økt vekst.

Øvrige frie inntekter er eiendomsskatt, havbruksfond/produksjonsinntekter og rentekompensasjon.

Pris- og lønnsvekst 2023 - Anslag

Forventet pris- og lønnsvekst (deflator) i kommunesektoren er på 3,7 prosent. Dette i tråd med nasjonale forventninger. I 2022 er anslaget 5,3 %.

Kommunens ulike driftsområder/rammeområder, deres hovedutfordringer og prioriteringer, er beskrevet i kommunedirektørens forslag til handlings- og økonomiplan for 2023-2026 i Framsikt.

Foreslåtte investeringer

I gjeldende Handlings- og økonomiplan 2022-2025 er det lagt inn et stort og ambisiøst investeringsvolum. Prosjektering av prosjektene er påstartet som forventet, men en stor del av selve investeringsrammene for budsjettåret 2022 må forskyves til neste år. Dette gjelder flere av de større prosjektene som Nye Fillan Skole, Bolig Ung, Bofellesskap Demente og Hovedplan Vann. I forslag til Handlings- og økonomiplanen for 2023-26 og budsjett 2023 er det derfor foreslått å overføre totalt 140,4 mill. til neste års investeringsbudsjett. Av dette er det 21,4 mill. innenfor VAR-området. Dette gjør også at forventet låneopptak i år vil være mindre enn forutsatt (58,78 mill.), men bli høyere til neste år enn det som ligger inn nå. Totalt låneopptak neste år er da 203,7 mill., fordelt 117,6 mill. ordinær drift, 72,3 til VAR og 14 mill. videreutlån (startlån).

Bakgrunn for og beskrivelse av foreslåtte investeringer går frem av tabell 18 i budsjettdokumentet.

Vurdering

Årets forslag Handlings- og økonomiplan 2023-26 har vært preget av en del usikkerhet pga. overordnede faktorer. Kommunedirektøren ønsker derfor å gi noen kommentarer til de makroøkonomiske utfordringene som påvirker kommunens planlegging og drift, særlig knyttet til neste års drift.

Høy inflasjon på varer og tjenester

Det siste året har vært preget av høy inflasjon i Norge. Fra sep 2021 til sep 2022 har KPI steget med 6,9 %, noe som er uvanlig høyt, og vi må helt tilbake til 1988 sist gang inflasjonen var så høy. Dette har konsekvenser for kommunen gjennom økte priser på mat, forbruksmateriell og ikke minst investeringer i nytt utstyr og nye bygg. Forventingen fremover er at inflasjonen vil gå noe tilbake (blant annet som følge av høyere rentenivå og noe lavere strømpriser) og KPI-indeksen forventes å være på 3,5 % i 2023.

Styringsrenten

For å dempe inflasjonen har Norges Bank gjort en rekke oppjusteringer av styringsrenten i løpet av 2022. Fra 0,5 % ved årsskifte til 2,5 % den 03.11. Det er forventet at styringsrenten skal ytterligere opp 0,25 i desember og få en topp i løpet av vinteren på 3,00 %.

For kommunen vil først og fremst ha betydning for renteutgifter på våre lån. Det er i dette forslaget lagt inn en gjennomsnittsrente på 2,8 %, noe som er en oppjustering fra vedtatte 1,8 %. Økning i rentekostnader tilsvarer over 6 millioner. Dette gjelder dog innenfor selvkostområdet VAR, da vi har fastrente på ordinære lån. Jmf. finansrapport pr. 2. tertial hadde vi en samlet netto gjeld på 815 millioner, og av dette er det 503 mill. som belaster kommunekassen. Neste fornyelse av fastrentelån er i 2024, blant annet et stort lån til Kommunalbanken med en gunstig rente i dag. Hvilket nivå styringsrenten er på da og på hvilket nivå fastrentetilbudet evt. blir på er vanskelig å spå. Gjennomsnittsrente på kommunens fastrentelån (54% av totale lån) er 1,85%. Pr. tiden er det en gjennomsnittsrente på lån med løpende betingelser (46%) på 3,3%.

Høye energikostnader

Først og fremst er det Sør-Norge som opplever de høyeste strømprisene. Likevel har det også vært høyere strømpriser i Trøndelag enn normalt. Hvordan prisene blir utover i 2023 er vanskelig å spå, men vi antar at de vil ligge på et forholdsvis høyt nivå også første halvdel av 2023. Dette har sammenheng med situasjonen i Europa som følge av stans av gass eksport fra Russland. Hitra kommune har mange eldre bygg som er helt avhengig av strøm som oppvarmingskilde. Vi ser at forbruket øker litt for hvert år (blant annet i takt med flere bygg). I investeringsbudsjettet i gjeldende HØP er det lagt inn en årlig sum knyttet til dette som går på ENØK-tiltak på kommunale bygg. Dette er foreslått videreført også i 2026. Forhåpentligvis kan dette bidra til å få ned kommunens totale strømforbruk.

Høye drivstoffpriser

Prisene på diesel og bensin har vært formidabel i 2022, særlig første halvår. Gjennomsnittspris pr. liter lå ved utgangen av 2021 på kr 17,58 (bensin) og 16,76 (diesel), mot kr 26,16 (bensin) og 24,58 (diesel) i juni. Siste oppdatering i september viser imidlertid en nedgang (21,40/22,18). Prisen svinger voldsomt fra uke til uke, men også fra dag til dag. Oppgang i prisene har først og fremst betydning for kommunens tjenestebiler som i stor grad består av fossile biler. Nye regler fra i fjor gjør at kommunen nå, ved nye kjøp/leasingavtaler, i hovedsak må anskaffe/lease utslippsfrie biler fremover. Hjemmetjenesten skifter blant annet nå ut sine 10 fossilbiler med 8 elektriske og 2 hybridbiler.

Knapphet på arbeidskraft

Arbeidsledigheten er svært lav og det er mangel på arbeidskraft i Norge. Dette gjelder også Hitra kommune som arbeidsgiver, men også i privat sektor i kommunen. Kommunen opplever at det er utfordrende å få tak i kvalifiserte personer til våre stillinger og noen av stillingene ligger vakante i lengre tid. Arbeidsledigheten er forventet å stige noe i løpet av neste år.

Statsbudsjettet 2023 – Innføring av grunnrenteskatt på havbruk og landbasert vindkraft

For Hittersamfunnet er dette det mest dramatiske og krevende ved årets forslag til Statsbudsjett. Vårt lokalsamfunn er i stor grad oppbygd rundt havbruksnæringen, og mange av våre private næringslivsaktører blir direkte eller indirekte rammet av dette forslaget. Forslaget er innføring av 40 % grunnrenteskatt, men i tillegg kommer selskapsskatt (22 %) og evt. utbytte- og formueskatt på toppen.

Rent økonomisk vil Hitra kommune få en merinntekt av forslaget; foreløpig anslag for 2024 (som er første år) vil bruttosum inntekt bli kr 23,1 millioner i 2024. Gjennom inntektsutjevningen blir vi så trukket 15,5 mill. av dette og sitter da igjen med 7,7 millioner i nettonetto). Dette er gitt nytt inntektssystem (se neste punkt).

Men: hva skjer med Havbruksfondet? Hva vil de kommende utbetalinger bli her? Midlene fra Havbruksfondet er i stor grad basert på inntekter fra kjøp av nye konsesjoner (økning i MTB), altså selskapers investeringsvilje i videre vekst/utvikling. Dette fordrer jo at de har midler (overskudd) nok til å foreta slike investeringer, og om lønnsomheten med kjøp «kan regnes heim». Grunnrenteskatten vil redusere bunnlinjen drastisk for oppdrettsselskapene.

Inntektene kommunen får fra Havbruksfondet vil derfor være svært usikre i tiden fremover.

Justering av inntektssystemet for kommunene

Her er det først og fremst snakk om en revidering av dagens inntektssystem og ikke en radikal omlegging av hele systemet. For Hitra kommune sin del vil forslaget innebære at vi totalt sett får mindre inntekt i årene fremover og hovedårsaken til det er at inntektene vi har/vil få fra Havbruksfond/grunnrentebeskatning vil bli redusert gjennom inntektsutjevningen. Taperne her vil først og fremst være kystkommuner da det er disse som har havbruk, vindkraft og gassanlegg. Vinnere her er kommuner med høye innbyggertall og innenlandskommuner. Vi får altså en omfordeling av inntekter fra kyst/bygd til større byer /randsoner i sentrale områder.

Bortfall av tilskuddsordninger til nye heldøgns omsorgsplasser

I forslaget til Statsbudsjett 2023 er det ikke satt av noen statlige tilskuddsmidler til kommuner som skal bygge nye sykehjem og/eller heldøgn omsorgsplasser. Dette kan ha store konsekvenser for mange kommuner, særlig for de som står overfor store investeringsprosjekter i slike typer bygg. For Hitra kommune sin del er det lagt inn flere byggeprosjekter i investeringsplanen som kan bli rammet av dette, deriblant Bofellesskap Demente som foreløpig er prosjektert med et statstilskudd tilsvarende ca. 15 mill. I investeringsbudsjettet er tilskuddet tatt ut og erstattet med opptak av gjeld.

Nedtrekk på driftsnivået i organisasjonen

I HØP 2022-25 er det lagt inn et nedtrekk på 12,5 mill. på drift for 2023. Dette er forsøkt hensyntatt i driftsbudsjettet gjennom forslag til innsparingstiltak og nedtrekk på områdene. Hvilken betydning dette har å si for dagens tjenestetilbud er beskrevet i tekst under fanen «Status og rammebetingelser» i Framsikt.

Et nedtrekk på 12,5 mill. på drift i 2023 er svært krevende når tjenesteområdene overfor kommunedirektøren etterspør økte ressurser tilsvarende 19,8 mill. (herunder 22,2 nye årsverk). Årsaken til dette er blant annet nye barnehageavdelinger, stillinger som de siste 2 årene har vært statlig finansiert og som ønskes faste, møte morgendagens behov (helse og omsorg), samt høyere utgifter til blant annet strøm og vedlikehold.

Kommunedirektørens forslag til innsparingstiltak for drift og tjenesteyting:

Område	Total innsparing 2023	Kommentar
Felles	Kr 1.600.000,-	Nedleggelse av Kvenvær Oppvekstsenter
RO1 - Administrasjon	Kr 300.000,-	Reduksjon i lisenser, trykksaker og midler til felles opplæring HR
RO2 – Oppvekst	Kr 4.000.000,-	Reduksjon av årsverk i skoler og barne- og familietjenesten, kompetansetillegg sosiallærer tas bort og generell reduksjon på annen drift skole/BFT
RO3 – Helse og omsorg	Kr 4.000.000,-	Reduksjon av 3,5 årsverk, driftstilpasninger og nedtrekk driftsutgifter
RO4 – PLM	Kr 800.000,-	Reduksjon og vakanse i 2 stillinger
RO5 – Kultur	Kr 500.000,-	Reduksjon årsverk (halvårseffekt), driftstilpasninger
RO6 – Drift og eiendom	Kr 1.300.000,-	Senke innetemperatur, mindre vedlikehold av bygg, kutt i servicenivå/tjenester til enheter, reduserte bilutgifter
SUM	Kr 12.500.000,-	

Reduksjonen i driftsramme bidrar til at Hitra kommune øker avsetningen til fond med 12,5 millioner kroner i 2023 til framtidig disponering.

Våre investeringer – ambisjonsnivå og inndeling

Som utviklingskommune har Hitra et høyt og nødvendig ambisjonsnivå. Tidvis blir det nødvendig med store forskyvninger på investeringsprosjektene. Dette henger tett sammen med tilgjengelige ressurser i organisasjonen for å følge opp prosjektene, samkjøring med eksterne ressurser og i en del tilfeller avklaringer av grunneieravtaler mm. Forskyvning av investeringer vil påvirke noen av våre handlingsregler, og disse vil stadig endre seg ut ifra når investeringsprosjektene påstartes og fullføres gjennom faktiske tidspunkt for opptak av lån mm.

Til neste års rullering av Handlings- og økonomiplan utarbeides det nå en bedre struktur på prosjektene gjennom en litt annen oppbygging enn i dag. Systematikken vil være større bruk av hovedprosjekter med underliggende delprosjekter. Vi hadde håpet å få til dette allerede nå, men her trenger Kommunedirektøren noe mer tid før vi kan presentere den nye oppbyggingen. Resultatet av dette håper vi derfor å kunne ha klart i løpet av vinteren 2023, med virkning i HØP2024-27.

Handlingsregler

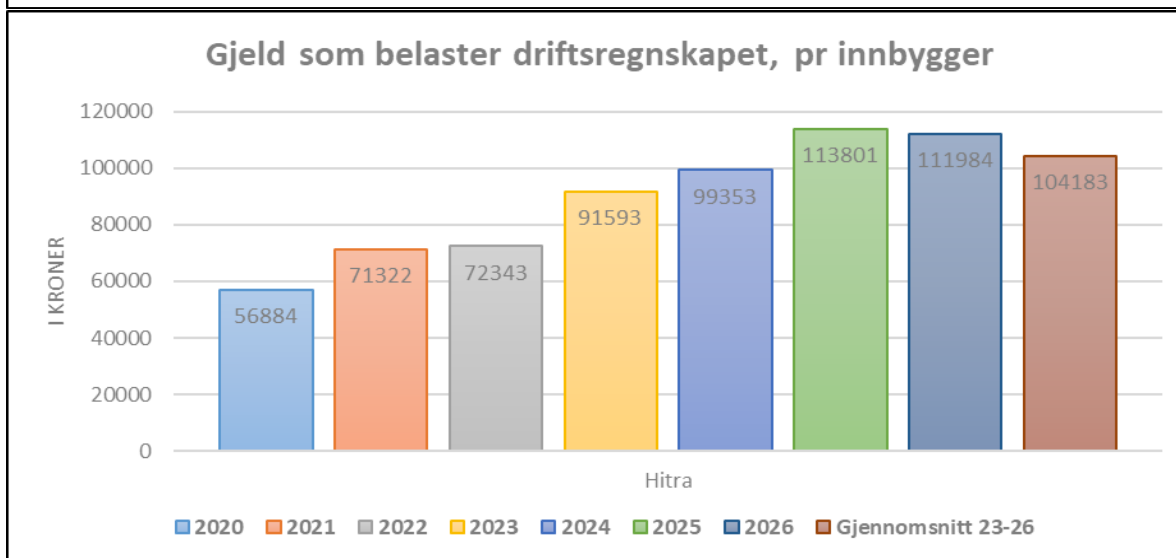
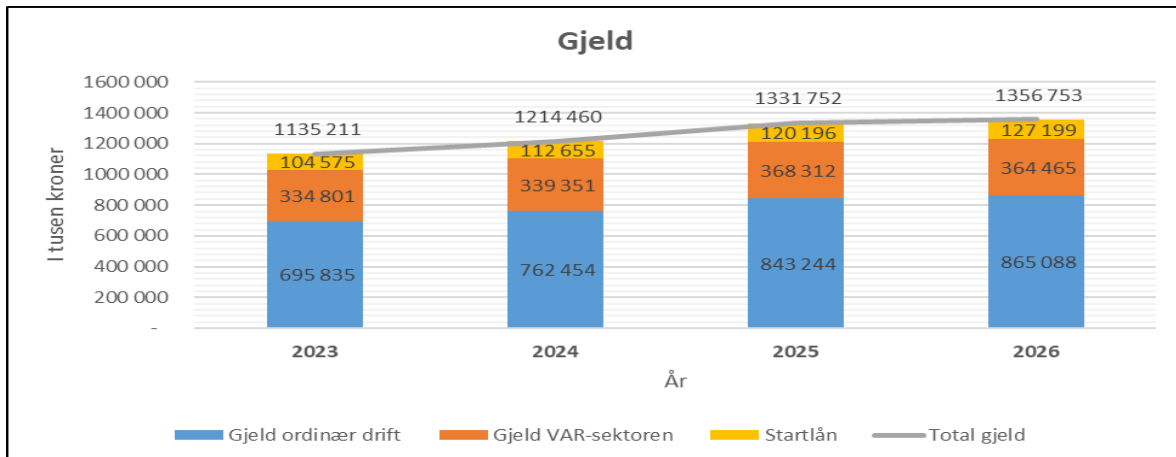
Hitra kommune har vedtatt fire handlingsregler for økonomisk styring. Handlingsreglene sier noe om den økonomiske tåleevnen til kommunen.

Utvikling i nominelle kroner og økonomiske indikatorer. BEREGNING uten VAR i hele tusen	Regnskap 2021	Lands- snitt 2021	Prognose 2022-2. tertial	Revidert B2022 Øk. plan2021-2024 B 2022	HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2023-2026				Gj.- snitt 2023-2026	Vedtatt handlingsregler
					B2023	B2024	B2025	B2026		
Frie inntekter	378 638		429 259	429 259	416 112	469 518	441 552	453 687	445 217	
Renter og avdrag ekskl. VAR	32 259		34 341	34 435	41 404	47 317	51 847	57 341	49 477	
Renter og avdrag ekskl. VAR i % av frie inntekter	8,5%		8,0%	8,0%	10,0%	10,1%	11,7%	12,6%	11,1%	< 10%
Sum driftsinntekter i kr.	571 909		583 036	580 575	584 290	644 186	621 508	638 560	622 136	
Sum driftsinntekter i kr. ekskl. VAR	533 910		550 664	518 832	543 501	599 220	573 894	588 992	576 402	
Netto driftsresultat i kr. ekskl. VAR	-3 393		22 000	26 819	12 328	49 500	7 204	4 062	18 273	
Netto Driftsresultat i % av driftsinntekter, ekskl. VAR	-0,6%		4,0%	5,2%	2,3%	8,3%	1,3%	0,7%	3,1%	> 1%
Frie disposisjonsfond i kr	59 919		87 000	91 900	97 229	147 962	156 502	161 947	161 947	
Disposisjonsfond i kr.	100 682		125 882	129 200	139 111	189 844	198 384	203 829	203 829	
Frie disposisjonsfond i % av driftsinntekter	10,5 %		14,9%	15,8%	16,6%	23,0%	25,2%	25,4%	22,5%	> 8%
Totale Disposisjonsfond i % av driftsinntekter	17,6%	13,7%	21,6%	22,3%	23,8%	29,5%	31,9%	31,9%	29,3%	> 15%
Langsiktig gjeld	918 762		935 935	1 006 034	1 135 211	1 214 460	1 331 752	1 356 753	1 209 725	
av dette: "gjeld som belaster driftsregnskapet"	366 593		373 000	403 232	484 438	532 928	618 966	617 478	563 452	
Gjeld som belaster drift i % av driftsinntekter	64,1%	49,8%	64,0%	69,5%	82,9%	82,7%	99,6%	96,7%	90,5%	> 75%

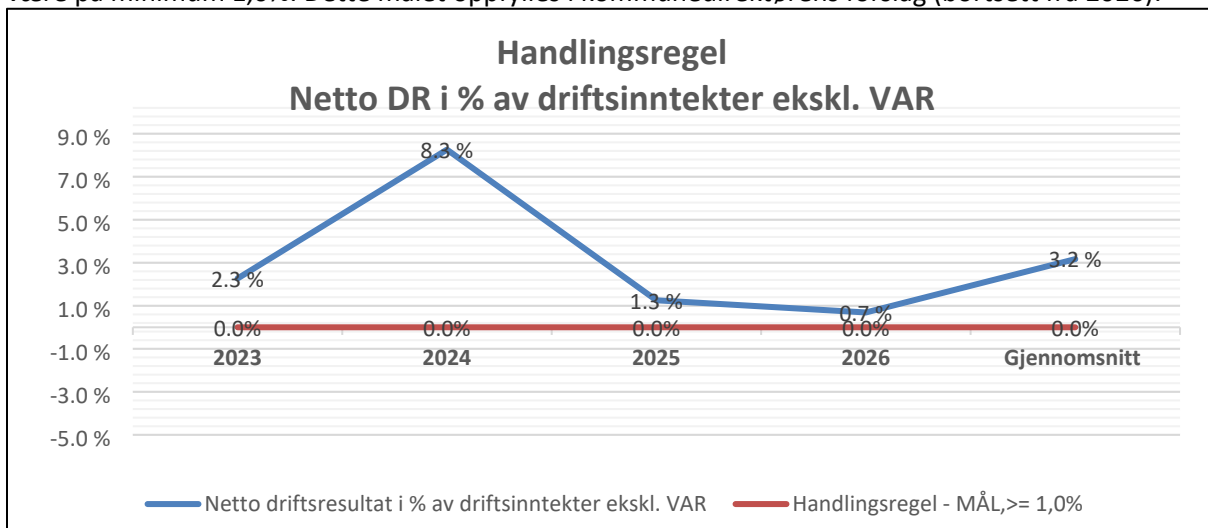
Handlingsreglene skal fungere som styringsindikatorer som måler temperaturen på kommunens økonomiske ståsted og videre utvikling. Disse er viktige pekepinn for kommunens økonomi og vi bør ha som mål at alle våre målekriterier er innenfor handlingsreglene som er vedtatt.

Våre beslutninger og valg vil i større eller mindre grad påvirke handlingsreglene. I forslaget til Handlings- og økonomiplan 2023-26 er det lagt inn ytterligere opptak av lån. Dette fører til at handlingsregel om maksimale renter og avdrag, og andel gjeld som belaster driftsinntektene som en konsekvens blir påvirket i negativ retning. Investeringene har betydning for dette og det er beregnet nye låneopptak med kr 204 mill. i 2023. Kr. 72,3 mill. av dette er innenfor VAR-området. Det store låneopptaket skyldes i hovedsak en større overføring av allerede vedtatte låneopptak i 2022 på 115,9 millioner til 2023, samt forslag nye tiltak som tilsvarer opptak av ytterligere 12 mill.

Handlingsregelen for *renter og avdrag eksklusiv VAR er maksimum 10% av frie inntekter*. I hele perioden ligger kommunen over kravet - bortsett fra 2023, da det er likt med handlingsregelen. Gjennomsnitt for perioden vil da være 11,1%. Videre vil handlingsregelen om *maksimalt gjeld som belaster drift i % av driftsinntektene* i hele perioden være over grensen på 75%. Gjennomsnittet her er 90,6% i 4-årsperioden. Tabellene under viser utviklingen av total gjeld for planperioden, fordelt etter type gjeld, samt gjeld pr. innbygger.

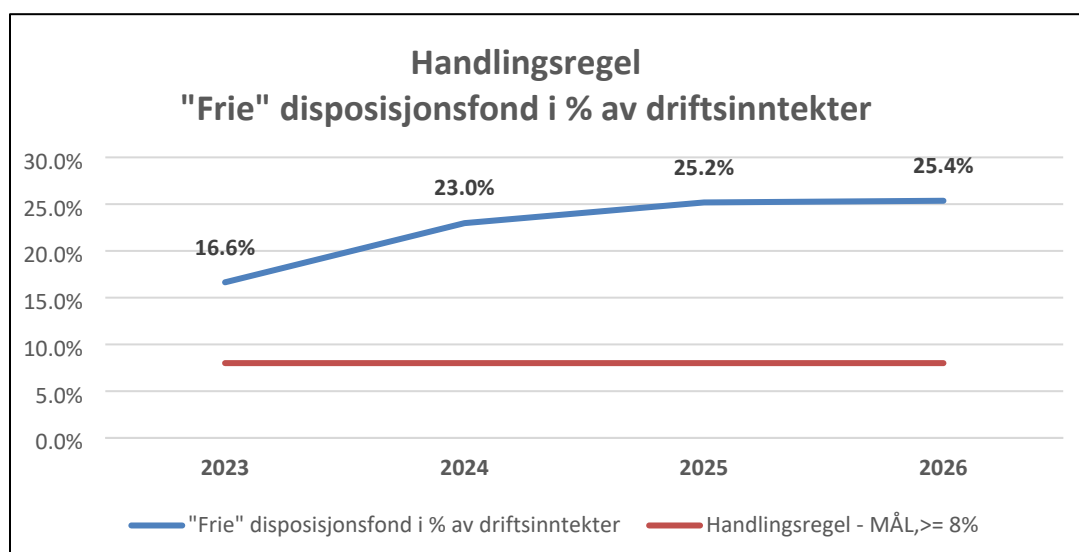
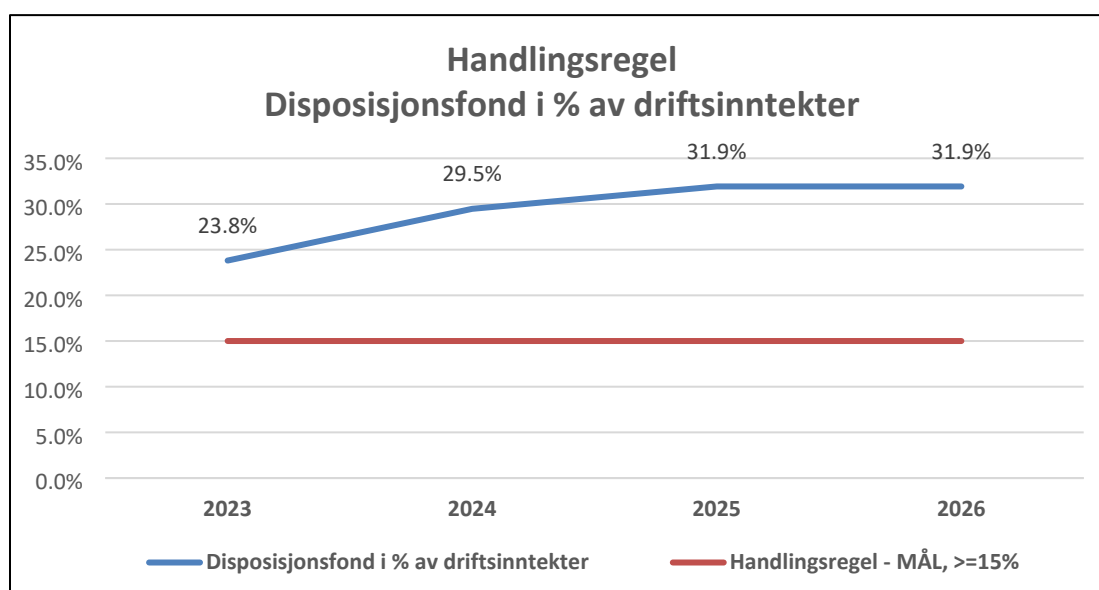

Handlingsregelen om *netto driftsresultat i prosent av sum driftsinntekter eksklusiv VAR-sektoren* skal være på minimum 1,0%. Dette målet oppfylles i kommunedirektørens forslag (bortsett fra 2026):

Den siste handlingsregelen om nivå på disposisjonsfondet er todelt. Det ene går på *totale disposisjonsfond i % av driftsinntekter* og det andre den delen av samlet disposisjonsfond som ikke relateres til bestemte formål (*frie disposisjonsfond i % av driftsinntekter*).

Kommunens samlede disposisjonsfond har et nivå som er over målsettingen på 15%. I slutten av perioden vil fondet ligge på 31,9%, i kroner betyr dette et fond på kr 204 mill. Dette vil være en god buffer å ha hvis det oppstår uforutsette driftsmessige hendelser som medfører bruk av det. Det «frie» fondet ligger på 25,4% i slutten av perioden. Målsettingen er 8% eller høyere.

Netto bruk og avsetning til fond er i hele perioden 2023-2026 beregnet slik:

Disposisjonsfond HANDLINGSREGEL >= 15%	2023	2024	2025	2026	SUM I PER.
Saldo 01.01 - tusen kr	125 882 000	139 111 115	189 844 230	198 384 345	125 882 000
Budsjettert bruk av disposisjonsfond	-12 404 484	-12 467 484	-12 521 484	-12 521 484	-49 914 936
Budsjettert avsetning til disposisjonsfond	25 633 599	63 200 599	21 061 599	17 966 599	127 862 396
Saldo 31.12 - HANDLINGSREGEL >=15%	139 111 115	189 844 230	198 384 345	203 829 460	203 829 460
Sum driftsinntekter (tusen kr)	584 290	644 186	621 508	638 560	622 136
Disposisjonsfond i % av driftsinntekter	23,8%	29,5%	31,9%	31,9%	32,8%

Avsetning til disposisjonsfond fordrer i stor grad av vi får inntekter fra Havbruksfondet og gjennom eiendomsskatt på «verker og brug». Dette betyr igjen at kommunen er avhengig av disse inntektene for å gå i driftsmessig balanse. De tallene som ligger til grunn her er de som ble vedtatt etter revidert HØP2022-25 i juni 2022.

Disse inntektene er beregnet med disse størrelsene i perioden 2023-2026:

<i>i tusen kr</i>						Handlings- og økonomiplan 2023-2026			
	R2018	R2019	R2020	R2021	B2022	B2023	B2024	B2025	B2026
Havbruksfond/prod.inntekter	61 502	9 780	57 605	21 007	55 000	24 000	59 000	24 000	24 000
<i>i tusen kr</i>				R2021	B2022	B2023	B2024	B2025	B2026
Eiendomsskatt				21 461	20 000	18 946	18 000	17 592	14 600

For å oppfylle kravene i handlingsreglene, og på sikt skal gjøre oss mindre avhengige av disse inntektene, er det nødvendig å gjennomføre driftstilpasninger i planperioden. Dette er beløpsmessig satt til kr 12,5 mill. i 2023, 9,5 mill. i 2024 og 3,0 mill. i 2025. Konsekvenser av dette er omtalt i HØP2023-26.

Kommunedirektøren anbefaler at formannskapet godkjenner det framlagte høringsdokumentet til handlings- og økonomiplanen for 2023-2026.

Formannskapets forslag sendes til høring til følgende råd og utvalg, og må behandles i løpet av uke 47 og 48:

- Administrasjonsutvalg
- Utvalg Helse og Omsorg
- Utvalg Oppvekst
- Utvalg Plan, Landbruk og Miljø
- Hitra Ungdomsråd
- Brukerråd
- Eldreråd